

Handläggare
Camilla Viberg
Anders Stjernlöf
Petra Sundström
Maarit Rajamäki

Datum
2018-03-08

Diarienummer
OSN-2018-0174

Omsorgsnämnden

Plan för hållbart boende 2018-2022

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden föreslås besluta

att anta planen för hållbart boende och uppdra till förvaltningen att arbeta vidare i enlighet med planen,

att uppdra till förvaltningen att göra en beställning till stadsbyggnadsförvaltningen för en gruppbostad LSS 9:9 med 6 platser, samt

att uppdra till förvaltningen att, vid förändrade ekonomiska förutsättningar för nämnden, göra en kompletterande beställning till stadsbyggnadsförvaltningen.

Ärendet

Plan för hållbart boende belyser nämndens nuläge och kommande behov av bostad med särskild service. Nämnden har idag ett underskott av bostäder med särskild service enligt LSS 9:9. Inom planperioden skulle nämnden behöva tillskapa 20-25 nya platser per år för att möta behovet. Inom nämndens andra ansvarsområden avseende boende möts behovet av bostäder. Utifrån nämndens nuvarande budget kan utrymme skapas för beställning av en (1) gruppbostad med sex platser. Antalet ej verkställda beslut kommer då fortsätta att öka. Omsorgsförvaltningen arbetar med gemensam beredning av strategiska lokalförsörjningsplaner tillsammans med äldreförvaltningen, socialförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen. En strategisk lokalförsörjningsplan för nämndens behov planeras att läggas fram under hösten 2018.

Ekonomiska konsekvenser

Nämnden och förvaltningen arbetar för att beställningen på en gruppboende för ca 6 miljoner kr ska rymmas inom nämndens budget i år. Om nämnden ska möta det nuvarande behovet av boende med särskild service behöver nämnden redan under 2018 utöka med två gruppboenden och ett trapphusboende, samt från 2019 och fyra år framåt utöka beståndet med ytterligare tre gruppboenden och ett trapphusboende per år, ca 20-25 platser, till en kostnad av ca 21 miljoner kr per år.

Konsekvenser för jämställdhet

Ärendet har inte några konsekvenser för jämställdhet.

Tillgänglighet

Ärendet har inte några konsekvenser för tillgänglighet.

Barnperspektiv

Ärendet har inte några konsekvenser för barn och unga.

Omsorgsförvaltningen

Tomas Odin
direktör

Plan för hållbart boende 2018 - 2022

2018-03-08

Omsorgsnämndens nuläge och behov gällande bostad med särskild service

Omsorgsnämndens ansvar och pågående arbete kring bostäder

Omsorgsnämnden ansvarar för omsorg, service och viss sysselsättning inom socialpsykiatri och verksamheter enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) oavsett ålder. Vidare ansvarar nämnden för service, vård och omsorg enligt socialtjänstlagen (SoL) i ordinärt boende och bostad med särskild service för personer upp till 65 år som har behov av sådana insatser på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom.

Omsorgsnämnden ansvarar för att utveckla och erbjuda boendeformer och sysselsättning som motsvarar behoven inom målgruppen samt insatser i ordinärt boende. För att kunna tillgodose de behov som finns idag tillika de kommande behoven är det viktigt att omsorgsnämnden ständigt följer med i samhällsutvecklingen, så att insatser alltid svarar mot de faktiska behov som omsorgsnämndens målgrupp har.

Omsorgsnämnden ska planera och sörja för att det finns tillgång till bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret att, utifrån nämndernas behov, anskaffa boenden genom förvärv, om- eller nybyggnation av fastigheter. Stadsbyggnadsförvaltningen är den förvaltning som ansvarar för all hyressättning av kommunens bostäder och lokaler. Gällande boendepanering är framförhållning och samverkan nyckelbegrepp. Detta för att personer med funktionsnedsättning ska erbjudas boende inom rimlig och lagstadgad tid, och för att omsorgsnämnden ska undvika sanktionsavgifter.

Omsorgsnämnden fokuserar på att skapa ett gemensamt förhållningssätt, en ekonomisk hållbarhet och en samsyn för att nå ett hållbart boende för personer med funktionsnedsättning. Plan för hållbart boende är ett av nämndens styrdokument, som stödjer nämnden att långsiktigt planera boenden och hantera boendefrågor utifrån ett femårsperspektiv. Planen hanterar boendepanering, verkställighet och rörlighet inom nämndens boendebestand. Rörligheten är ett led i att undvika ekonomiskt kostsamma lösningar. Planen revideras årligen.

Personer med funktionsnedsättning konkurrerar om bostäder på den öppna bostadsmarknaden på lika villkor som övriga medborgare. Den generella bostadsbristen i Uppsala resulterar bland annat i att personer med funktionsnedsättning ansöker om bostad med särskild service fastän ett ordinärt boende med stödinsatser skulle vara mer optimalt ur den enskildes perspektiv. Bostadsbristen leder också till att personer inte kan flytta till en egen lägenhet exempelvis från hem för vård eller boende eller annan boendeform. Det är därför viktigt med samverkan med andra nämnder och fastighetsbolag i Uppsala kommun.

Sedan slutet av 2017 arbetar kommunen i en ny organisatorisk struktur när det gäller planering och underhåll av de fyra sociala nämndernas lokalförsörjning. Omsorgsförvaltningen arbetar med gemensam beredning av strategiska lokalförsörjningsplaner tillsammans med äldreförvaltningen, socialförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen. Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för att hålla ihop arbetet. En strategisk lokalförsörjningsplan planeras att läggas fram under hösten 2018. I den strategiska lokalförsörjningsplanen kommer nämndens behov av lokaler på både kort och lång sikt att

behandlas, vilket även inkluderar underhåll av nämndens befintliga boendebestånd. Genom ett gemensamt strategiskt perspektiv ges bättre förutsättningar att möta nämndens behov av boendeplatser.

Förutom arbetet med strategisk lokalförsörjningsplan för förvaltningen idag en dialog med stadsbyggnadsförvaltningen om att se över principen för hyressättning i bostad med särskild service för hela nämndens ansvarsområde gällande bostäder, så att den bättre motsvarar målgruppens ekonomiska förutsättningar.

Inom bostad med särskild service för vuxna LSS behöver nya boendeenheter skapas för att nämnden ska kunna möta behovet samt kunna verkställa beslut inom rimlig tid. Att nya bostäder inrättas har även stor betydelse för nämndens barn och ungdomar så att de personer som uppnår vuxen ålder kan flytta till rätt boendeform. För att möta behovet av bostad med särskild service för yngre personer med demens startade omsorgsnämnden under 2017 ett nytt gruppboende med sex lägenheter för målgruppen inom personkrets 2, LSS. Boendet är anpassat för deras livsförutsättningar och hur det kan kombineras med behovet av att bo i en bostad med särskild service. Omsorgsnämnden har under 2018 öppnat nya tre nya LSS-boenden: ett serviceboende för personkrets 1, LSS (tolv lägenheter), två gruppboenden för personkrets 1, LSS (totalt tolv lägenheter). Ett barnboende (två lägenheter) kommer att öppnas under andra kvartalet, 2018. Planering finns också för att starta ett nytt boende under 2019 med ca tolv lägenheter för målgruppen socialpsykiatri.

Omsorgsnämnden ska verka för att den enskilde ska få ett ökat inflytande genom att erbjuda möjlighet att välja mellan de lediga bostäder som finns tillgängliga. Detta är svårt att möta, när det inte finns lediga lägenheter.

Nämndens nuläge

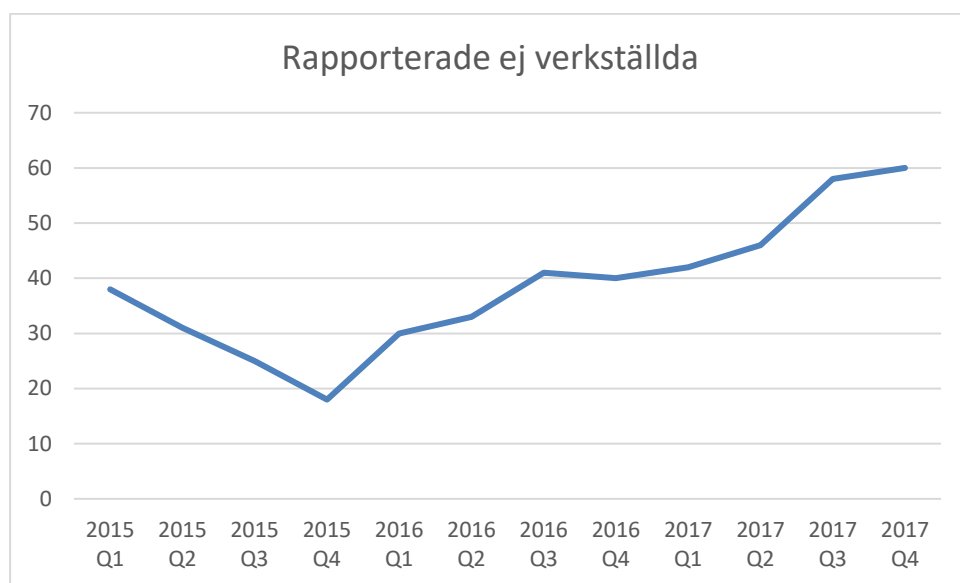
Nämnden har under de senaste två åren haft svårigheter att verkställa beslut om bostad med särskild service, framför allt beslut enligt LSS 9:9, bostad med särskild service för vuxna. Totalt hade nämnden 64 ej verkställda beslut om boende (både LSS och SoL) 2017-12-31.

Totalt antal brukare som idag bor i någon form av bostad med särskild service är ca 850, inklusive de personer som bor på äldrenämndens boenden.

Bostad med särskild service för vuxna, LSS 9:9

Under 2017 fattades 46 helt nya beslut om bostad med särskild service. Av dessa gällde majoriteten unga vuxna mellan 18 och 28 år, som står inför att flytta hemifrån. Prognos visar även att antalet elever i gymnasiesärskolor i Uppsala kommer att ligga på en relativt stabil nivå de närmsta åren. Flertalet av eleverna kommer vid en eventuell ansökan behöva bo i en gruppbostad.

Fler beslut om bostad med särskild service fattas för personer som tillhör personkrets 2 på grund av hjärnskada till följd av demenssjukdom. Detta är en ny målgrupp som tidigare fick beslut enligt socialtjänstlagen om de hade behov av bostad med särskild service.

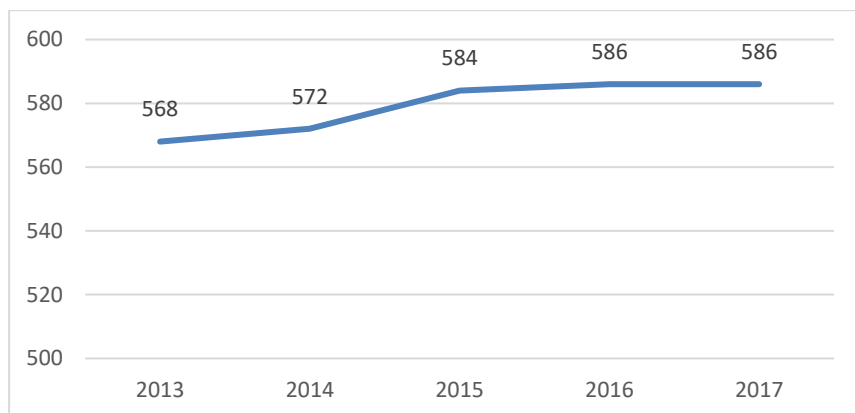

Antal rapporterade ej verkställda beslut till IVO

Diagrammet visar att inrapporterade ej verkställda beslut har ökat under de senaste två åren. Nedgången under 2015 beror på att det då öppnades flera boenden där nämnden ingick ramavtal, och att antalet rapporterade ej verkställda beslut minskade i och med detta.

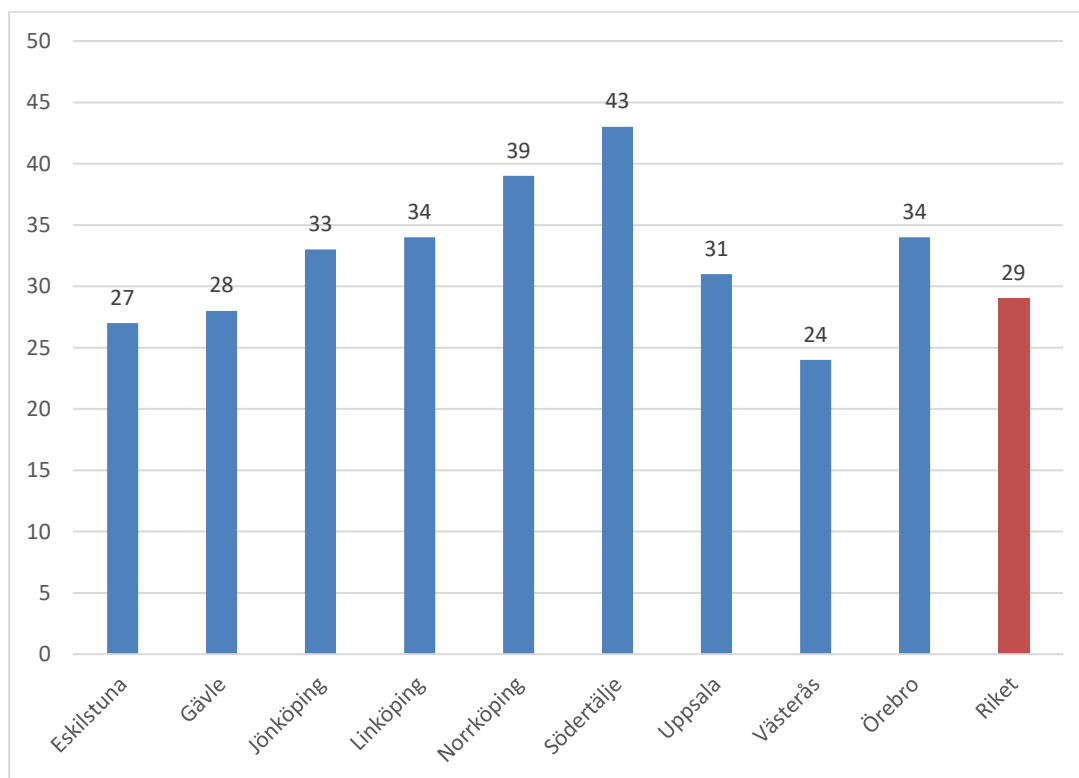
Under 2017 verkställdes 20 nya beslut på vuxenboende. Ca 10 platser per år frigörs på grund av bland annat generationsväxlingar och flytt till annan boendeform. En utbyggnad av LSS-boenden i en takt av cirka 20-25 platser per år under en 5-årsperiod behövs för att möta nuvarande och kommande behov. Med den utbyggnadstakten kommer nuvarande kö inte att öka i samma utsträckning som idag. Gruppen yngre personer med demens som bedöms tillhöra personkrets 2 kommer sannolikt att öka. Förvaltningen har även sett att det börjat komma in ansökningar om förhandsbesked från personer i andra kommuner gällande denna typ av boende.

Uppsala kommun har inte utökat antalet platser på bostad med särskild service i någon högre utsträckning under de senaste åren. Utökningen har inte motsvarat de behov som nämnden möter.

Källa: Socialstyrelsen verkställda beslut LSS 9:9 Bostad med särskild service

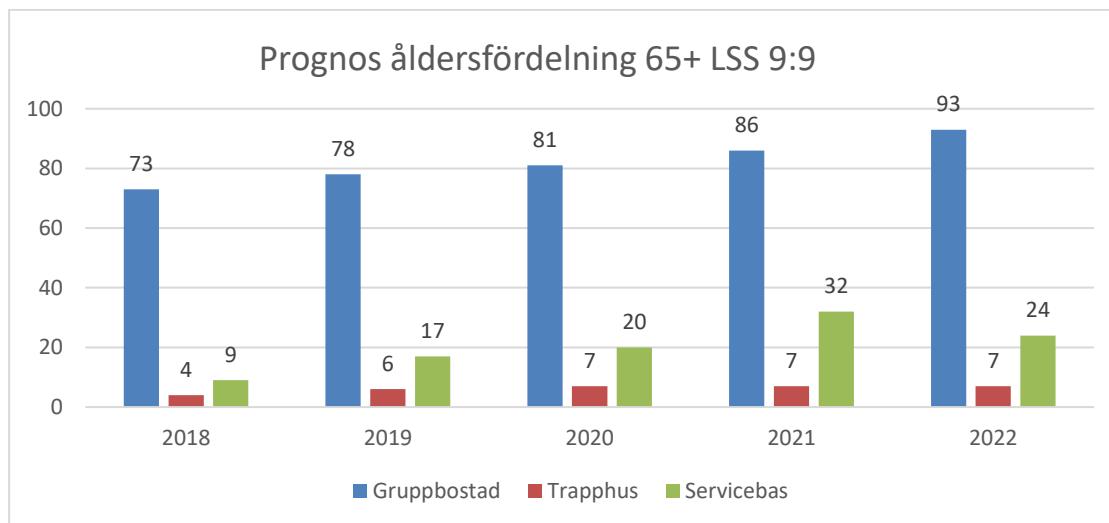
I jämförelse med R9 (jämförbara kommuner) och riket har Uppsala förhållandevis få boendeplatser i relation till sin storlek. Västerås, som ligger lågt, har en liknande situation som Uppsala, och planerar för utbyggnad av sitt boendebestånd¹

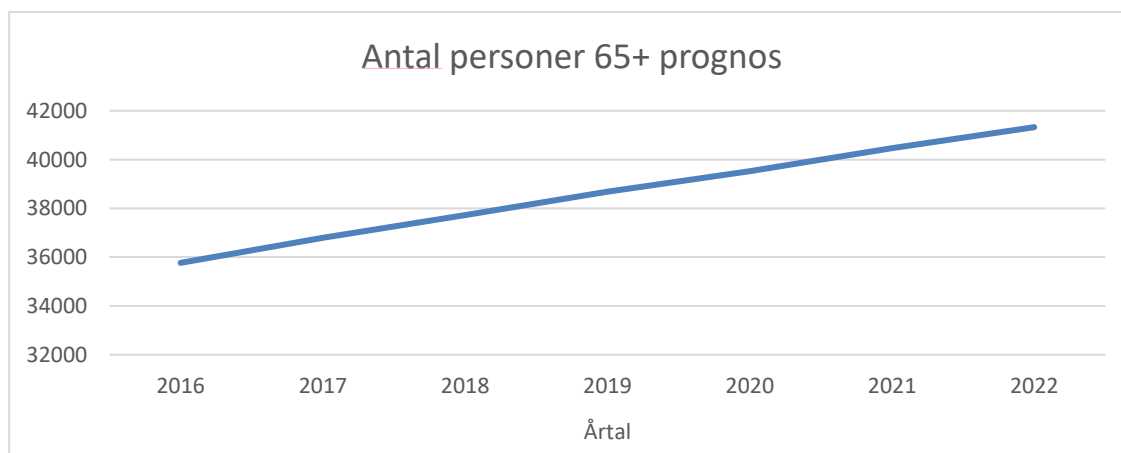
Källa: Socialstyrelsen verkställda beslut LSS 9:9 per 10 000 invånare, 2016
Avser Bostad med särskild service och Annan särskilt anpassad bostad.

¹ Västerås kommun, boendeplan för personer med funktionsnedsättning 2017-2021

Nämnden kommer att möta ett ökande antal personer över 65 år inom bostad med särskild service LSS 9:9. Många kommer att behöva byta från servicebostad och trapphusboende till gruppboende, eller behöva större resurser för att så långt det är möjligt kunna bo kvar på grund av ett större och förändrat stödbehov.

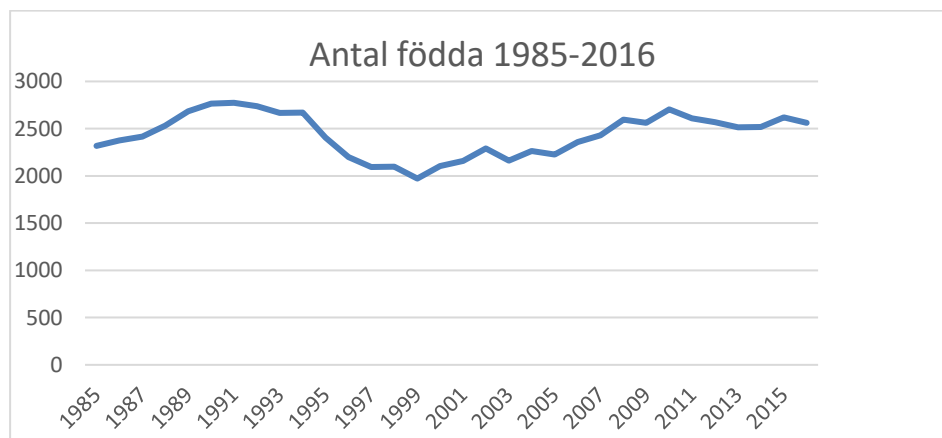
Medellivslängden för personer med funktionsnedsättningar ökar, och nämnden behöver därför kunna möta behovet hos en målgrupp som även får åldersrelaterade sjukdomar och omvårdnadsbehov. Den stigande åldern inom nämndens målgrupp stämmer väl överens med det stigande antalet äldre generellt i kommunen.

Källa: Befolkningsprognos för Uppsala kommun

Uppsala kommun har en växande befolkning vilket även innebär att nämndens målgrupper ökar. Efterfrågan av bostad med särskild service påverkas också av förändringar i lagstiftningen och eventuella prejudicerande domar vilket i sin tur kan få betydelse för bedömningen av enskildas behov vid ansökan om bostad med särskild service.

Diagrammet nedan visar antal födda i Uppsala kommun sedan 1985. Runt millennieskiftet föddes färre barn, men denna nedgång kommer för nämnden inte att innebära ett minskat behov av bostad med särskild service då det möts upp av trenden med stigande ålder i målgruppen. Många av de som just nu ansöker om bostad med särskild service och väntar på verkställighet är födda mellan åren 1990 och 2000.

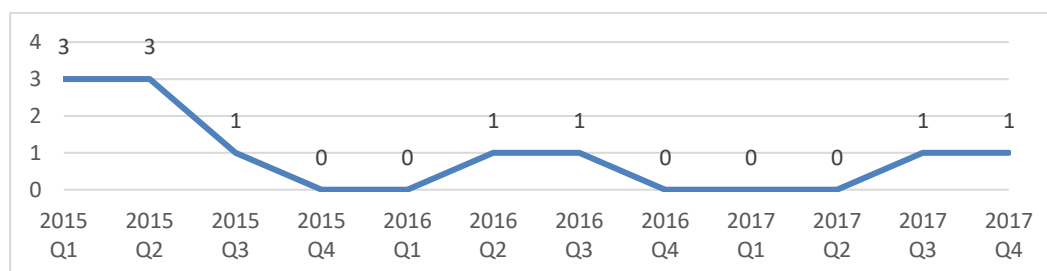
Källa: SCB – födelsetal Uppsala kommun

Annan särskilt anpassad bostad

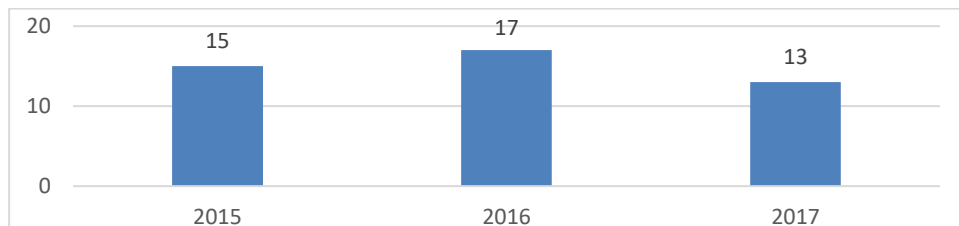
Nämnden har ansvar även för insatsen Annan särskilt anpassad bostad, där beslut också fattas enligt 9:9 LSS. Insatsen avser en anpassad bostad utan personalstöd. Det finns idag inga ej verkställda beslut om insatsen, bland annat genom en fungerande hantering av verkställigheten genom den av kommunen inrättade matchningsfunktionen.

Bostad med särskild service för barn och ungdomar, LSS 9:8

Det fattas ett fåtal nya beslut om bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt LSS 9:8. Under 2015 fattades inga nya beslut, under 2016 fattades 4 nya beslut, och under 2017 endast 2. Det vanligaste är att barn och ungdomar med funktionsnedsättningar bor i ordinärt boende och har andra stödinsatser. Det är mycket få beslut som inte blir verkställda inom tre månader.

Rapporterade ej verkställda beslut till IVO

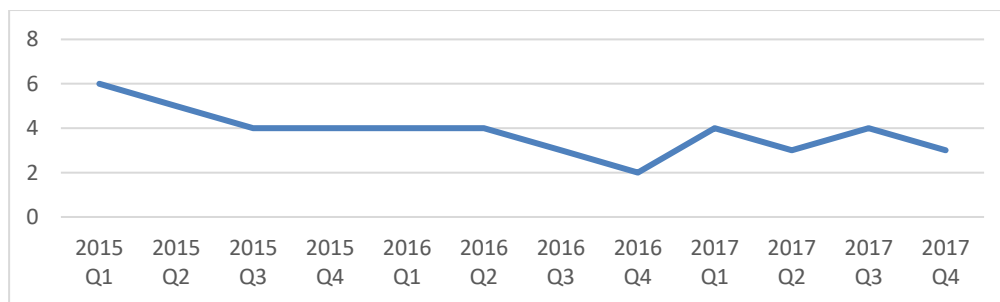

Källa: Socialstyrelsen verkställda barnboenden LSS 9:8, 2016

Bostad med särskild service, socialpsykiatri, enligt socialtjänstlagen

Under 2017 fattades 15 helt nya beslut om bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen. Av dessa är tre personer mellan 18 och 28 år, övriga är vuxna eller över 65 år.

När personer som tillhör socialpsykiatriens målgrupp blir beviljade bostad med särskild service har oftast andra insatser prövats under lång tid, så som hem för vård eller boende, boendestöd och träningsboende, innan det blir aktuellt med boende.

Rapporterade ej verkställda till IVO

Det finns ingen motsvarande nationell statistik över verkställda beslut inom SoL socialpsykiatri som det gör för LSS. Nämndens antal verkställda beslut uppgår enligt förvaltningens statistik till ca 230.

Idag har nämnden inga stora volymer av ej verkställda beslut inom bostad med särskild service SoL. Nämnden kommer under året att arbeta med uppföljning av individplaceringar och placeringar i hem för vård eller boende för att se till individernas behov och kunna planera för framtida hållbara boendelösningar. Även inom bostad med särskild service SoL blir personerna äldre, och får därmed ökade behov av annan boendeform eller behov av utökat stöd för att kunna bo kvar i nuvarande boende. Nämnden har också påbörjat ett arbete med att se över boendeenheterna i socialt utsatta områden då målgruppen upplever otrygghet att bo i dessa områden. I dagsläget pågår en planering i samarbete med stadsbyggnadsförvaltningen för att flytta tre boendeenheter från Bandstolsvägen i Valsätra.

Särskild avgift

Omsorgsnämnden har under de senaste åren ålagts att betala särskild avgift till staten på grund av att beslut om bostad med särskild service LSS 9:9 inte verkställts inom rimlig tid. Kostnaden för detta var under år 2014 5,5 miljoner kr, och under perioden 2015-2017 i genomsnitt 1,4 miljoner kr per år.

Att beräkna framtida kostnader för detta är inte möjligt, då det finns många olika påverkande faktorer. Hur stora beloppen blir framöver är beroende av bland annat om IVO väljer att ansöka om särskild avgift, antalet ej verkställda beslut, om nämnden har kunnat lämna skäliga erbjudanden, hur lång tid som gått från beslut till verkställighet samt vilka andra insatser som de enskilda varit beviljade. Om nuvarande situation kvarstår under kommande år bedömer förvaltningen att kostnaden för särskilda avgifter kommer att öka. Det är dock inte bara den särskilda avgiften som blir en kostnad för kommunen, utan även de andra insatser som en person får utförda innan verkställighet av boende sker. Även annan administration och lokaler kostar, men syns inte alltid i de belopp som redovisas.

Sammanfattning och ekonomiska konsekvenser

Personer som blivit beviljade bostad med särskild service för vuxna enligt LSS 9:9 får idag inte den insats de har behov av och rätt till inom rimlig tid. Nämnden behöver utöka antalet bostäder, då tillgången inte motsvarar behovet. Att beslut inte verkställs inom rimlig tid gör också att nämnden riskerar att få betala höga belopp i särskild avgift. Avseende bostad med särskild service enligt SoL har nämnden ett mindre antal ej verkställda beslut, men på grund av att de som bor på boendena blir äldre och därmed får förändrade behov behöver nämnden planera för detta inom befintligt bostadsbestånd. Nämnden har i dag inget behov av att utöka antalet platser inom barnboende.

Om nämnden ska möta behovet av bostad med särskild service enligt LSS 9:9 behöver nämnden redan under 2018 och fem år framåt utöka med tre gruppboende och ett trapphusboende per år, ca 20-25 platser, till en kostnad på ca 21 miljoner kr per år.² Med den takten så kommer den nuvarande kön inte att öka i samma utsträckning som hittills. Nämndens nuvarande budget kan ge utrymme för beställning av en (1) gruppboende med sex platser.

Nämnden avser komma med en kompletterande beställning/tilläggsbeställning på boenden om de ekonomiska ramarna för nämnden förstärks.

² Snittkostnaden per år för en gruppboende med 6 platser blir ca 6 miljoner kr, inklusive nämndens kostnader för lokalhyra. Snittkostnaden för ett trapphusboende med 6 platser blir ca 3,3 miljoner kr.